

Reactie op Klimaatfonds

Nederlandse akkerbouwsector

Hierbij reageert BO Akkerbouw op de internetconsultatie Tijdelijke regels inzake de instelling van een Klimaatfonds met een looptijd van 2024 tot en met 2030 ('Klimaatfonds'). De Nederlandse akkerbouw beheert met 525.000 ha een kwart van de Nederlandse landbouwbodems en is daarmee een grote factor in het landelijk gebied. BO Akkerbouw heeft namens de akkerbouwsector in 2018 de [Klimaatagenda Akkerbouw](#) opgesteld en werkt sindsdien aan de uitvoering ervan.

Met duurzaam bodembeheer en een innovatieve bedrijfsvoering kunnen akkerbouwers een bijdrage leveren aan maatschappelijke opgaven als voedselproductie, koolstofvastlegging, klimaatmitigatie en -adaptatie, waterkwaliteit, de energietransitie en herstel van biodiversiteit. Met een goede invulling van het voorliggende Klimaatfonds kunnen akkerbouwers hierin ondersteund worden.

Sturen op doelen – zo lokaal als mogelijk en zo regionaal als nodig

Daarvoor is het in de eerste plaats noodzakelijk om in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) te sturen op doelen en van daaruit ondernemers te stimuleren om vanuit vakmanschap de meest passende keuzes te maken. Hierbij dient aansluiting gevonden te worden bij de Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) voor kringlooplandbouw die in opdracht van het ministerie van LNV worden ontwikkeld. Hierbij geldt het principe: zo lokaal als mogelijk, maar zo regionaal als mogelijk. Voor sommige doelen is het noodzakelijk om een regionale opgave te formuleren – bijvoorbeeld als het gaat om waterkwaliteit en het terugdringen van emissies. Voor sommige doelen geldt echter een grensoverschrijdend probleem dat zich niet beperkt tot regionale grenzen. In de uitvoering van het NPLG dient dit iedere keer een punt van afweging te zijn. Binnen het Klimaatfonds dient vervolgens ruimte te zijn om financieel bij te dragen aan belonen op KPI's, zoals KPI's voor CO₂-uitstoot en koolstofvastlegging.

Waterstof in het landelijk gebied

Het NPLG staat een integrale aanpak voor met betrekking tot stikstof en natuur, waterkwaliteit en klimaat. Dit laatste betreft voor een deel regionale doelen in termen van het verhogen van organisch stofgehalte voor meer koolstofvastlegging in de bodem. Hiervoor kan het Klimaatakkoord en de acties die daaruit voort gekomen zijn, als leidraad dienen. Het ontbreekt echter aan doelstellingen voor groene energieproductie op land- en tuinbouwbedrijven. Dit is een gemiste kans, waardoor een groot potentieel onbenut blijft. Niet alleen de klimaatopgave, maar ook de stijgende energieprijzen, onze afhankelijkheid van fossiele energie en grondstoffen en de recente Urgenda-uitspraak van de Hoge Raad, vragen om meer ambitie als het gaat om groene productie van energie, brand- en grondstoffen.

Op meer dan de helft van de schuren en stallen liggen nog geen zonnepanelen en op ieder erf zou in potentie een kleinschalige windturbine kunnen staan. Veel boeren willen investeren in duurzame energieopwekking, maar worden hiervan weerhouden omdat ze nergens heen kunnen met de groene energie. Netcongestie vormt een enorme rem op de noodzakelijke energietransitie in de land- en tuinbouw. Dit is een gemiste kans voor de land- en tuinbouw zelf om verder te verduurzamen, maar ook voor de maatschappij.

Met slimme oplossingen ('smart grids') kan de agrarische sector in het landelijk gebied een belangrijke bufferfunctie vervullen op het elektriciteitsnet. Groene energie kan flexibel geleverd worden op het net, mits er op of bij agrarische bedrijven wordt geïnvesteerd in het opslaan van stroom en in het omzetten (d.m.v. elektrolyse) in de vorm van bijvoorbeeld waterstof. Op die

manier kunnen boeren en tuinders hun groene restenergie in tijden van grote netbelasting omzetten en/of opslaan, en in tijden van schaarste juist leveren op het net. In veel bedrijven zijn oplossingen denkbaar om de warmte die vrijkomt bij de omzetting van elektriciteit naar waterstof en vice versa, op te slaan en later te benutten in het bedrijf. Hiermee neemt het rendement van waterstof sterk toe.

Waterstof kan opgeslagen en gebruikt worden als brandstof voor trekkers, een techniek die noodzakelijk is om landbouwvoertuigen te verduurzamen. Met waterstof kan ook vloeibare ammoniak gemaakt worden, die als groen alternatief voor kunstmest gebruik kan worden. Kortom, het omzetten en/of opslaan van groene energie in waterstof of ammoniak kan op termijn veel kosten besparen voor de boer zelf. Dit sluit aan bij de Kabinetsvisie waterstof. Investeringsleveren ook de maatschappij grote baten op: omzetten van groene (rest)energie in waterstof en/of ammoniak zorgt voor minder fijnstof, stikstof- en broeikasgasemissie en het helpt netbeheerders bij het oplossen van de netcongestie.

In het NPLG dient daarom ingezet te worden op de uitrol van een dekkend waterstofnetwerk (zoals dat reeds gedaan wordt voor industriële clusters) in het landelijk gebied en op innovatie- en investeringsregelingen. Door te starten met enkele grootschalige pilots, kan op termijn 1,5 Mton CO₂-equivalent per jaar gereduceerd worden. Voor deze pilots dient in de voorliggende periode financiering beschikbaar te zijn vanuit het Klimaatfonds. Verdere uitrol en opschaling van waterstof kan vervolgens worden ingepast in de SDE++-regeling. Daarnaast dient verdere elektrificatie van bedrijven te worden ondersteund, waarmee wordt bijgedragen aan lagere CO₂-uitstoot en verminderde afhankelijkheid van fossiele brandstoffen.

Uitvoeren afspraken Klimaatakkoord

In het Klimaatakkoord zijn verschillende afspraken gemaakt voor de agrarische sector die nog niet zijn geëffectueerd en waarvoor het kabinet vooralsnog geen middelen heeft begroot. Het gaat om afspraken uit het hoofdstuk [Landbouw en landgebruik](#), paragraaf C4.5.3 Landbouwbodems en vollegrondsteelt, die bijdragen aan minder kunstmestgebruik (en dus minder gebruik van aardgas en daarmee een lagere CO₂-uitstoot). Het gaat concreet om de afspraken voor een investeringsregeling voor precisielandbouw (afpraak k) en een stimuleringsregeling voor mestopslagen (afpraak m). De twee aangekondigde regelingen vragen om financiering uit het Klimaatfonds om deze te kunnen uitvoeren. Aangezien de afspraken reeds zijn gemaakt in 2019 en gezien de urgentie van het onderwerp zien wij graag dat de regelingen zo spoedig mogelijk worden opgesteld en opgesteld voor ondernemers.

Biograndstoffen

Een ander aspect dat meer aandacht verdient in het Klimaatfonds betreft de toepassing van biograndstoffen in onder meer bouwmaterialen. Hier is een landelijke aanpak wenselijk, niet in de laatste plaats om ook afzetketens te kunnen organiseren. Met de teelt van onder meer vlas, hennep en olifantsgras kunnen akkerbouwers belangrijke grondstoffen leveren voor duurzame bouwmaterialen, die langdurig koolstof vastleggen. De potentie bedraagt vastlegging van meerdere megatonnen CO₂ per jaar. Hiermee wordt bijgedragen aan de ambities uit het coalitieakkoord om biobased bouwmaterialen te gebruiken in de woningbouwopgave. Ook de teelt van de gewassen zelf zorgt voor koolstofvastlegging in de bodem en stikstofbinding (en daarmee beperking van uitspoeling en emissie naar de lucht) en kan daarmee een belangrijke bijdrage leveren aan de verschillende opgaven in het NPLG.

Een deel van het Klimaatfonds dient ingezet te worden om de productie en verwerking van biograndstoffen te stimuleren. Voor wat betreft de teelt en verwerking kan dit op lokale schaal worden ingezet, maar voor de afzet is een nationale aanpak gewenst, gericht op het opzetten van waardeketens.

Handreiking

De akkerbouw draagt graag haar steentje bij aan de maatschappelijke opgaven waar we als land voor staan. Dit zijn uiterst complexe opgaven die om een integrale aanpak vragen en zowel financiële, technische als sociale ondersteuning behoeven. De sector doet graag de handreiking om hieraan mee te werken.

Contactinformatie

BO Akkerbouw

Louis Braillelaan 80

2719 EK Zoetermeer

T 079 30 30 330

W www.bo-akkerbouw.nl

E info@bo-akkerbouw.nl